

עין משפט
נר מצוה

קוב א מיי פֿיד מהל' קידוש החדש הל' א': קוב ב מיי פֿיג מהל' מעשה קרבנות הלכה י':

קרב א מיי פֿיד מהל' סנהדרין הל' ג: קמו ד מיי שס הל' ג:

תורה אור השלם

- שְׁמוֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעִשִּׂיתָ סֹסֶה לִּי אֶלְדֵּיָהּ בִּי בַחֹדֶשׁ הָאָבִיב הַזֶּה:אֶלְדֵּיָךְ מִמִּצְרַיִם לְיָלְדָהּ:דברים טז א
- וְהָג שְׁבַעַת תַּעֲשֶׂה לָךְ בְּבוֹרֵי קִצְרֵי חֳמִים וְהָג דְּאִסְףָּה תְּקוּפַת הַשָּׁנָה:שמות לד כב
- וְסִמְכוּ וְקִי וְהָעֵדָה אֶת יָדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּר לִפְנֵי יְיָ וְשָׁחֹט אֶת הַפָּר לִפְנֵי יְיָ: וְקָרָא ד טו
- וְקָמָר יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֵדָה וְנִרְדָּה לוֹ לַפֶּהר:ויקרא ד טז
- וְקִמָּן קִי אֶת יְדוֹ עַלְיוֹ וְיִצְוֶהוּ בְּאֶשֶׁר דִּבֶּר יְיָ בְּיַד מֹשֶׁה: במדבר כו כג

רבינו חננאל

מעבֿרין ןולא איצטרײַךְ למימר דיין דלואן (ייו) אצטרײַךְ למימה דלואן) אלא מישום דתנא ייו לפני הפסח תנא ייו לפני התא. רש"י אומר אף ייו לפני התג מעבֿרין. ואקשינן הלא גם תנא קמא כן אמר ופקינ' יום תקופה גומר אינה בינייהו ואחד מהן אפי' פחות מייו אם יהיה חסרה מעבֿרין ואין מתברר איזה מהן סבר יום תקופה גומר ואיזה מהן סבר יום תקופה מתחיל. אחרים אומרים ומיעוט וכמה מיעוטו ייו יום. ואקשינן מאי קסברי (אפי') קסברי יום תקופה גומר וכוליה תג בעינן בייד אין מעבֿרין דהא אפי' בתר דנפקי מתשרי ייו ימים ובטיו חלה תקופת תשרי תחלת חולו של מועד יום ייו מתשרי הוא והתג כל התג בתקופה חדשה אמאי מעבֿרין בייד ופריך רב שמואל בר רב יצחק אחורי' בתקופת ניסן קיימי דכתיב שמור את חודש האביב ועשית פסח. שמור אביב של תקופה ועשית פסח. כלומר בעינן תקופה חדשה בייד בניסן בעשית הפסח ופי' ר' בריי שמור אביב של תקופה שיהא בְּתָשׁ. פי' שמור שתהא מלאכת העומר קצירתו ותיקנוה בתקופה חדשה. ומפורש במנחות פ' (יום טוב) ורבי (שלפניאל) (שם היתה מלאכת העומר עשויה) א' ואקשינן וליעבריה לאדר שתבא התקופה בי"ג בניסן ולא ליעבריה לשנה ושנינן הכי קתני אם היתה חסרה י"ח או ייו או ייו או טיו עד מיעוטו דהוא ייו מעבֿרין. ייו אין מעבֿרין דאפשר למלו' לאדר. וכמה מיעוטו ייו יום. רבינא אמר לעולם אחרים אהקפות תשרי קיימי וכוליה תג בעי ואפי' ייוט הראשון ומתמהני יום טוב הראשון תג האסיף כתיב כלומר תג שאתה אוסף בו ופרקינן לעולם

אפי' ייוט הראשון בעינן בתקופה חדשה תג שהוא בזמן אסיף. כדכתיב ותג האסיף תקופת השנה והאסיף דכתיב ביה כסימנא בעלמא כלומר איזה תג בעינן בתקופה חדשה התג שהוא בזמן האסיפה ולאו מישום דבעינן ממש בו ביום: **ירושלמי** (ה"ב) כי אכלו את הפסח בלא ככתוב. ר' סימון אמר (גלגל ארנן) גלוגלגל אפי' ייוט הראשון חדשה תג בעינן בתקופה חדשה ג"כ אין מעבֿרין לפי' ר' בריי ולא דלוי פויע כן אלינא דלמחרין רק אלינא דרבא כ"ה כ"א ע"ש ונראה דלא גרים אביב של תקופה רק שמור אביב שיהא בחודש ניסן והיינו צנימן של חמה ודו"ק. כי בירושלמי שם משמע דהוא דין כפי עמלו דלא מתקדש קודם זמנו כגון ביום כי"ט לאחר עיבורו אינו חל הקידוש ע"ש ואולי דרבינו מפרש דמתקלגלה היינו שטעו וקידשוהו ביום כי"ט ולפיכך קדשו למחר פסח שנית ודו"ק

יג:

איבא כינייהו יום תקופה גומר ויום תקופה מתחיל ולא מסיימי. לא שייך כאן תנא בתרא לטפויי אמתא כיון דמפסיק שאר תנאי דקאמי לטפויי עלייהו וכן איתא בפרק צמה מדליקין (שבת נד.) גבי איבא כינייהו דרב צרונא ולא מסיימי:

שְׁמוֹר אֶת חֹדֶשׁ בּו' שְׁמוֹר אַבִּיב

שֶׁל תְּקוּפָה שִׁיחִיה בַּחֲדָשׁ נִיסָן. פֿי' צקונטרס אביב של תקופת ניסן היינו ניסן של חמה שיהא בתוך ימי חידוש של לִנְנָה צמקָת וכמה ימי חידוש יי"ד ומכאן ואילך היא יִשְׁנֶה וקִשָּׁה דאס כן מאי קָשָׁה לִיה וליעצרוה לֵאדֶר לִימנא דקסברי יום תקופה גומר דאי נמי מעבֿרי' לֵאדֶר ונדחייה חד יומנא נופל תקופה צי"ד ומתחיל ניסן של חמה בטיו"ו ולא הוי בתוך ימי חידושה של לִנְנָה ועוד משמע בפרק היו דודקין (לקמן דף מא:.) דחידושה של לִנְנָה מנשך עד ט"ו דא"ר יוחנן עד מתי מצרכין על החדש עד שתתמלא פגימתה ומפרשי נהרדעי עד ט"ו וג"ל דקסברי אחרים יום תקופה גומר וחידושה של לִנְנָה עד ט"ו הלכך כשנופלת תקופת ניסן ט"ו מעבֿרין דליכא תקופת ניסן של חמה בחידוש של לִנְנָה כלל ופרקי' לעצרוה לֵאדֶר כדי שתפול תקופה צי"ד וציוס ט"ו מתחיל ניסן של חמה דליכא יום אחד בחידוש של לִנְנָה והא דאמר בשיליה פ"ק דראש השנה (ד' נא.) כי חיות דמשכה תקופת טבת עד שיתסר צניסן לעצרה להאי שמא ולא תיחוס לה דכתיב שמור את חדש האביב שמור אביב של תקופה כו' י"ל אפילו צנופלת ציוס ט"ו גופיה קאמר וקסבר יום תקופה גומר אפי' כדי מעצרת לאדר ונופל בטיו"ו ליכא אביב של תקופה בחידוש דניסן אצל אי משכה עד ט"ו מעבֿרין לאדר ולא מעצרינא ליה לשמא והא דקאמר לא תיחוס לה היינו לומר דלמחרים היא שילדהה היא ואין הלה"ט וכמותו דכפ"י שס צקונטרס ומייהו המס קשה למה לי טעמא משום אביב של תקופה תיפוק ליה משום תקופת תשרי דכשנופלת תקופת ניסן ציוס ט"ו נופלת תקופת תשרי פעמים ככ"א פעמים ככ"א ואפילו תפול תקופת תשרי ככ"ג ליכא אפילו מקִנַּת תג בתקופה חדשה דהא סבר יום תקופה גומר ולפרי"ת אחי שפיר כדי משכה תקופת טבת עד שיתסר צניסן ונפלה בתחלת הלילה או צו' שעות צלילה א"ל לעבר משום תקופת תשרי דסגי דנעבר יום א' אדר או אלול ותפול תקופת תשרי צו' ומייהו לפירוש הקונטרס נמי ייו' דאמתא למימר דהתם דוקא כי משכה עד שיתסר עצרה אצל אס נופלת בחמיסר לא תעצרה אפילו נופלת בתחלת היום או צו' שעות ציוס אלא ניעצרה לאדר אף על גז דתקופת תשרי נופלת כ"א לא תיחוס דקיימנא לן כלאחרים דלא חשישין לתקופת תשרי דלא דריש תג האסיף: **וְלִיעֲבֹרְיָהּ** **לְאָדֶר**. אפילו לפרי"ת דפריך לכולהו תנאי מוכח מתוך תירונו של רב אחא צר יעקב דלאחרים נמי פריך ותימה מאי קושיא הא רבה צר שמואל מני בסוף פ"ק דרי"ה (דף כ.) יכול כשס שמעבֿרין את השנה לנזרך כך מעבֿרין את החדש לנזרך ת"ל החדש הזה כזה ראה וקדש ואמר רבא האי דתנא רבה צר שמואל אחרים היא דתניא אחרים אומרים אין צין עֲלֵרַת לעֲלֵרַת ואין צין ר"ה לר"ה אלא ד' ימים צלצד:

רבינא אמר לעולם אחרים בתשרי קיימי. לאו לשנויי קושיא דליעצריה לאדר קאתי כדפרישית לעיל: ועריפת סמוכין דשליחותייהו קא עזדינן כדמפרש בהחוצל (צ"ק דף פד:) אצל בקנסא לא עזדינן שליוחתייהו משום דלא שכיחא ולית צה חסרון כיס: בטלו

בשם רבי אמר אלו החכמים ורבנן אמרו אלו הבולבוטים: **סְמִיכָת** זקנים. א"ר יוחנן מסמיך סאבי ואקשי' מנא לן מדיכתיב ויסמוך את ידיו עליו ויצוהו יחסיג בחד וכי תימא משה רבינו במקום שבעים הוה אי הכי ליבעי שבעים ואמאי תנן בגי' ועלתה בקושיא. ואסקה בר אשי סמכי ליה בשמא וקרו ליה רבי ויהבי ליה רשותא למידן דיני דקנסות. ואקשינן וחד לא סמיך והא רבי

דיני ממונות בשלשה:

פרק ראשון סנהדרין

איבא כינייהו. דלר' יהודה יום תקופה גומר ואפילו לא חסרה אלף עשרים ונפלה ככ"א ליכא מקִנַּת תג ולר' יוסי יום תקופה מתחיל ואס נפלה ככ"א איבא מקִנַּת תג עד שתחסר כ"א ותפול חדשה ככ"ג והוה ששה עשר לפני הפסח דהוי ההיא לפני החג חסירה כ"א הוא דמעבֿרין אצל חסירה צִיר מהכי לא: **וּלֵא**

מסיימי. אין סימן איזה מהן קאמר ששה עשר חסירה וצי"ו תפול מעבֿרין אצל נפלה בטיו"ו אין מעבֿרין דיום תקופה מתחיל ואיכא כוליה תג וחד מינייהו קאמר אפילו נפלה בטיו"ו מעבֿרין דיום תקופה גומר וליכא כוליה תג ואע"ג דתרווייהו אמרי כחדא ששה עשר חד קאי לחיסרון וחד קאי אנפילה ולא ידעינן הי מינייהו: **שמור את חודש האביב שמור אביב של תקופה חידוש ניסן**. שמור תקופת **א** חדש ניסן של חמה שיהא בתוך חידושה של לִנְנָה. אביב היא ניסן של חמה שאין ניסן קרוי אביב אלא על פי צישול התצוזה שמתצברת צו וכל ציבור התצוזה ועמי הקץ והסורף לתשבון החמה הס. ואמר רחמנא שמור שיהא **א** חדש ניסן של חמה נמשך לתוך ימי חידושה של לִנְנָה דכתיב חדש ואין לשון חידוש נופל אלא על לִנְנָה המתחדשת ואשמועינן שיהא ניסן של חמה נמשך בתוך ימי חידוש הלִנְנָה צמקָת וכמה הן ימי חידושה יי"ד ימים מכאן ואילך היא יִשְׁנֶה: **וליעבריה לאדר**. ולידחייה לפסח חד יומנא ואי נמי מייקלע פסח צדצ"ו לא איכפת לן דהא דלא עזדינן פסח צדצ"ו טעמא משום תשרי הוא ויכיכא דלא אפשר מוטע דלעצריה לאדר וליקלע צדצ"ו **ו**יעצב דקייטא חד ירחא חסר טפי מכסדרן וניהדר למשרי דזוכמא ציוס הגון ולא ניעצרוה לשמא למידיחינהו לכולהו מועדות חדש שלס: **תנא**. דלמחרים מלמעלה למטה קחשיב וה"ק מעבֿרין עד מיעוטה ולא מיעוטה צכלל כלומר אס תחסר תקופת טבת י"ח ימים א' ייו או ט"ו או ט"ו ותפול תקופת ניסן ציוס ט"ו מעבֿרין אצל אס חסרה יי"ד ונפול תקופת ניסן בטיו"ו אין מעבֿרין דמעבֿרין לאדר ותפול תקופת ניסן צי"ד ויום תקופה מתחיל ויעשה פסח בתקופה חדשה: **לעולם תפשי קיימי**. ומשום הכי ליכא לתקוני מילתא צעברי ירחי ומדחיא חד יומנא למעמד כדמפרש לעיל **ו**(ט"ב) דתשרי לא מידיח חד יומנא הוא. ודלמרינן הא איכא כולה חול המועד בתקופה חדשה קסברי אחרים

כוליה תג צעינן ואפילו יו"ט ראשון בתקופה חדשה ויום תקופה גומר הלכך כי נפלה תקופה בטיו"ו מעבֿרין: **תג האסיף כתיב**. חולו של מועד משמע. ומשנינן אחרים הכי משמע להו קרא תג האסיף חג הבא בזמן אסיפה דהיינו סוכות והא בתקופה חדשה: **וקני השוק**. שאין מסנהדרין: **קטני עדה**. מסנהדרי קטנה: **מיוחדין צעצעה**. סנהדרי גדולה: **על צסמוך**. ולא צריך למיסמך ממש כתב רחמנא וסמכו ממש: **ו**ולר"י משום סמיכה ממש לא איזטרעך וסמכו אלא ליכתוב את ידיהם על ראש ואנא גמיר ראש ראש מוסמך ידו על ראש העולה **ו**(ויקרא א:.) **מיסמך סני**. לקרות להס רבי: **צמקוס צעצעים וחד קאי**. לפי שהיה משה ראש להס ושקול ככולס: **צידא ממש סמכי ליה**. צלשון צעיא גרסינן ליה כלומר מי צעו לאתנוחי ידייהו על רישיה דסנא: **למידן דיני קנסות**. דללהיס כתיב (שמות כג) דמשמע דייני מומחין ויינו סמוכין ובשאר דיני ממונות לא צעינן מומחין כדאוקיימנא צריש פירקין **ו**(דף צ:.) משום נעילת דלת והיכא דליכא נעילת דלת כגון צד' שומרין וגזילות דיינינן צצבל אע"ג דליכא דליכא בקנסא לא עזדינן שליוחתייהו משום דלא שכיחא ולית צה חסרון כיס: בטלו

בשם רבי אמר אלו החכמים ורבנן אמרו אלו הבולבוטים: **סְמִיכָת** זקנים. א"ר יוחנן מסמיך סאבי ואקשי' מנא לן מדיכתיב ויסמוך את ידיו עליו ויצוהו יחסיג בחד וכי תימא משה רבינו במקום שבעים הוה אי הכי ליבעי שבעים ואמאי תנן בגי' ועלתה בקושיא. ואסקה בר אשי סמכי ליה בשמא וקרו ליה רבי ויהבי ליה רשותא למידן דיני דקנסות. ואקשינן וחד לא סמיך והא רבי

אפי' ייוט הראשון בעינן בתקופה חדשה תג שהוא בזמן אסיף. כדכתיב ותג האסיף תקופת השנה והאסיף דכתיב ביה כסימנא בעלמא כלומר איזה תג בעינן בתקופה חדשה התג שהוא בזמן האסיפה ולאו מישום דבעינן ממש בו ביום: **ירושלמי** (ה"ב) כי אכלו את הפסח בלא ככתוב. ר' סימון אמר (גלגל ארנן) גלוגלגל אפי' ייוט הראשון חדשה תג בעינן בתקופה חדשה ג"כ אין מעבֿרין לפי' ר' בריי ולא דלוי פויע כן אלינא דלמחרין רק אלינא דרבא כ"ה כ"א ע"ש ונראה דלא גרים אביב של תקופה רק שמור אביב שיהא בחודש ניסן והיינו צנימן של חמה ודו"ק. כי בירושלמי שם משמע דהוא דין כפי עמלו דלא מתקדש קודם זמנו כגון ביום כי"ט לאחר עיבורו אינו חל הקידוש ע"ש ואולי דרבינו מפרש דמתקלגלה היינו שטעו וקידשוהו ביום כי"ט ולפיכך קדשו למחר פסח שנית ודו"ק

מסורת הש"ס

א' ר"ה נא. (ג' ר"ה יג.)
ג' נ"י פוס' לקמן יד. ד"ה יסילן. (ד' ונעיל ג:.)
ה' נפסחים סג: סוטה לו. מנחות כו. ספ. נח.
ו' ומוספת פ"א, ו' ונקמן טו:
ח' ע"ז ח:
ט' ע"ך לעיל ע"ה, ו' צ"ל ויעצב.
י' רש"י, כ' שהוא דיבור א' עם דלעיל, ג' צ"ל כמותן.

הגהות הב"ח

א' רש"י ד"ה שמור וכו' שמור תקופת ניסן כל"ה ומינה חדש מתקן:
ג' בא"ד שמור שיהא ניסן של חמה כל"ל ומינה חדש מתקן:

מוסף רש"י

שמור אביב של תקופה. דהיינו ניסן של חמה שיהא בחידוש ניסן הלִנְנָה ור"ה (כא.) ואין ב"ד שקול. אין עושין ציד שיהא יסול ליתלגן שוה בשוה אלא שיהא הכוי צלל אחד לקיים אחרי רבים להטות (סוטה נד:) וסמס זקנים צית דינא משמע (לעיל ג.)

רבינו חננאל (תשיב')

אין ארונה) היבויס מצאו תחת המזבח. ששה דברים עשה חזקיהו גיזר עצמות אביו על מטה של חבלים ויכתת נחש הנחושת וגנו סבלא של רפאות והודו לו סתם מי גיחון התחתון וקצין דלתות ההיכל ועיבר ניסן בניסן ולא הודו לו אין מעבֿרין קודם ר"ה ואם עיברה אינה מעוברת אבל מפני הדיחן מעבֿרין אחר ר"ה מיד אצי"פ שאין מעבֿרין אלא אדר אלול לא נתעבר מימיו. והתנינן נעשית פ"ן) אם היה חדש מעובר אם היה לא היה והתני וכשקידשוהו השנה באושה עבר ר' ישמעאל ברי' יוחנן בן ברוקה ואמר כדברי ר' יוחנן בן גורי בשני עבר ר' חנינא ברי' יוסי הגלילי ואמר כ"ע כו' והתני קידשוהו בראשון ובשני דעירא אמר בשם בר חסדא אוחה חנן ג' נתקלקלה קודם זמנו כ"ט יום לאחר עיבורו אין מעבֿרין את השנה בחוצה לארץ ואם עיברה אינה מעוברת. בבי רב אמר ביכולין לעבר בארץ ישראל אבל בשאין יכולין בארץ ישראל מעבֿרין בחוצה לארץ וימייה ויחזקאל וברוך בן גייה עיברו בחוצה לארץ. חנניה בן אחי ר' יהושע עיבר בחור"ל שלח ר' תלת איגרינ גבי ר' יצחק ור' נתן. בחדא כתב לקדשת חנניה ובחדא כתב גזיירם שהנחת נעשו תישיש ובחדא כתב אם אינך מקבל צא לך למדבר אטו ותהא שוחט (ותושת) ונתחנן) זורק קרא קמייתא ואקרוי וכו'. אמר מאן ידע דאינן ידעין כוחיו כו'. כתיב ואל יתר זקני הגולה אמר הקב"ה ביותר הם עלי זקני הגולה חביבה עלי כת קטנה שבא"י יתר מטהדרין גדולה. החדש והמסגר אלף. ר' ברכיה